

LOBĒŠANAS ATKLĀTĪBAS REGULĒJUMA IZPĒTES ZIŅOJUMS UN SECINĀJUMI

Jūlija Jerņeva

Zvērināta advokāte, ZAB Vilgerts partnere

Metodoloģija, Mērķi, Uzdevumi

- Darba grupai ir pieejams daudzveidīgs un kvalitatīvs apkopojums par lobēšanas, jeb interešu pārstāvniecības, regulējuma problemātiku
 - Pētījumi
 - Starptautisko organizāciju ieteikumi un vadlīnijas
- Citu valstu pieredze un vadlīnijas
 - Nav automātiski pārņemams regulējums
 - Normatīvā regulējuma prioritārie mērķi, detalizācijas apjoms, tehniskie risinājumi: likumdevēja izšķiršanās jautājums
- Ceļakarte, priekšlikumi un akcents uz diskusiju nepieciešamību

Struktūra

1. Mērķis
2. Jēdzieni un darbības joma
3. Reģistrs
4. Informācija par pārstāvamām interesēm: privātpersonu pienākumi
5. Valsts pārvaldes pienākumi, ierobežojumi un mijiedarbība ar citiem procesiem
6. Sankcijas

Mērķis

- Likumam
 - jāiedod ietvars leģitīmam rīcības modelim, nevis jāuzsver neatļautu darbību ierobežošanas nepieciešamība
 - jāizceļ nepieciešamība nodrošināt būtisku lēmumu pieņemšanas procesa atklātību

“Likuma mērķis ir:

- 1) nodrošināt interešu pārstāvības procesa atklātību, veicinot sabiedrības uzticību interešu pārstāvjiem, publiskām personām un iestādēm, kuri piedalās lēmumu ierosināšanā, izstrādē, saskaņošanā, pieņemšanā vai izsludināšanā;*
- 2) nodrošināt vienlīdzīgas iespējas visām ieinteresētajām personām iesaistīties atļautā interešu pārstāvībā.”*

- Vai nepieciešams papildināt ar atsauci uz vispārīgiem tiesību, demokrātiskās valsts principiem?

Mijiedarbība ar citiem procesiem

- Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta septītā daļa imperatīvi nosaka, ka valsts pārvaldes pienākums ir informēt sabiedrību par savu darbību
 - Likumprojektu anotācijas, darba grupu, konsultatīvo padomju tikšanās protokoli un tml.
 - Informācija tiek apkopota jau šobrīd, notiek reformas un plānoti uzlabojumi
 - Tomēr regulējums neļauj sistēmiski apkopot un analizēt visu informāciju par interešu pārstāvniecību
- Vai Interešu pārstāvniecības likums darbosies paralēli un atrauti no valsts pārvaldes sagatavotās dokumentācijas?
- Atklātība, pieejamība?

Interesešu pārstāvības jēdziens

Priekšlikums:

- *“Interesešu pārstāvība ir jebkāda privātpersonas (savās vai citu privātpersonu interesēs) publiska vai nepubliska saziņa ar publiskās varas institūcijas pārstāvi, lai ietekmētu publiskās varas politikas formulēšanu vai lēmumu izstrādi vai pieņemšanu.”*

Ietekmes objekts:

- Publiskās varas politika
- Lēmums
- Kvalificējošās pazīmes?

Interesešu pārstāvja jēdziens

Priekšlikums:

“(1) Interesešu pārstāvis ir privātpersona, kas veic interesešu pārstāvību savās vai citas privātpersonas interesēs par atlīdzību vai bez tās. Interesešu pārstāvis var būt jebkura persona, neatkarīgi no juridiskā statusa, ieskaitot ideju laboratorijas, “platformas”, forumus, kampaņas un iniciatīvas.

(2) Interesešu pārstāvis pārstāv savas interesēs, ja tas:

- 1) sistēmiski pārstāv sevi un savas personiskās intereses;*
- 2) ir komersanta, kura intereses viņš sistēmiski pārstāv, darbinieks, izpildinstitūciju pārstāvis, prokūrists, īpašnieks, dalībnieks (akcionārs), kapitāla daļu turētājs, patiesais labuma guvējs;*
- 3) ir organizācijas, biedrības vai nodibinājuma biedrs, ja tas sistēmiski pārstāv attiecīgās organizācijas, biedrības vai nodibinājuma vienotās intereses.”*

(3) Interesešu pārstāvis pārstāv citas privātpersonas intereses, ja tas:

- 1) ir līgumiskās attiecībās ar vai ir saņēmusi instrukcijas no jebkuras personas, lai pārstāvētu tās intereses šā likumā noteiktos gadījumos;*
- 2) uz jebkāda pamata pārstāv personu (komersantu, organizāciju, biedrību vai nodibinājumu), kura nodrošina interesešu pārstāvniecību trešajai personai.”*

Pārstāvis:

- Iespējami plašs personu loks
- Neatkarīgi no personas juridiskā statusa (bet: reģistrācijas ierobežojumi)
- Neatkarīgi no pārstāvības veida

Likuma darbības joma

- Likumam nevajadzētu uzlikt pārmērīgu administratīvu slogu vai aizkārt sabiedrības būtiskas intereses
- Likuma piemērošanas joma. Priekšlikums:
 - *“Šo likumu piemēro uz visām darbībām, kas nav turpmāk noteiktas kā izņēmumi un kuras veic, lai tieši vai netieši ietekmētu to, kā valsts un pašvaldību iestādes izstrādā vai īsteno politiku un tajās notiekošos lēmumu pieņemšanas procesus, neatkarīgi no izmantotā saziņas kanāla vai starpniecības līdzekļa.”*

Izņēmumi

“(1) Šo likumu nepiemēro attiecībā uz saziņu ar:

1) sociālajiem partneriem sociālā dialoga kontekstā;

2) tikšanos saistībā ar dialogu ar baznīcām, reliģiskām apvienībām vai kopienām un filozofiskām vai nekonfesionālām organizācijām;

3) tikšanos ar politisko partiju pārstāvjiem;

4) deputāta tikšanos ar vēlētāju;

5) zvērinātiem advokātiem, kuri uz vienošanās ar klientu pamata sniedz juridisku palīdzību, ciktāl šādas palīdzības galvenais mērķis nav tiesiskā regulējuma mainīšana klienta interesēs;

6) personām, kuras pilda diplomātisko un konsulāro dienestu un ieņem diplomātiskā un konsulārā dienesta amatus.

(2) Šis likums neattiecas uz šādām turpmāk minētām profesionālu konsultantu darbībām (neatkarīgi no

konkrētajām iesaistītajām pusēm):

1) konsultācijas un saziņa ar publiskās varas iestādēm, lai labāk informētu klientu par vispārējo tiesisko regulējumu, klienta konkrētajām tiesībām un pienākumiem un par to, vai saskaņā ar spēkā esošajām tiesībām attiecīgā tiesiskā vai administratīvā darbība ir likumīga vai pieļaujama;

2) klientam sniegts padoms, ar kuru viņam vai viņai palīdz nodrošināt viņa vai viņas darbību tiesiskumu;

4) pārstāvība saistībā ar samierināšanas vai starpniecības procedūru, ko īsteno, lai novērstu strīdu izskatīšanu tiesu vai pārvaldes iestādē;

5) administratīvu procesu iestādē.

(3) Ja individuāli uzņēmumi un to konsultanti kā puses piedalās kādā konkrētā lietā vai procesā, jebkādas tieši ar šo lietu saistītas darbības, kuru galvenais mērķis nav tiesiskā regulējuma mainīšana, nav jāreģistrē Reģistrā.”

Reģistrs

- Interesešu pārstāvju reģistrs un/vai interesešu pārstāvniecības reģistrs
- Pienācīgā personu identifikācija
 - Juridiskais statuss
 - Darbinieki/pilnvarotās personas, dalībnieki, akcionāri, valde, prokūristi, patiesa labuma guvēji
 - Vēsturiskā informācija (piemērotās sankcijas par likuma pārkāpumiem, darbības aizliegumiem vai apturēšanu)

Ziņojumi par interesešu pārstāvniecību: privātpersonu pienākumi

Valsts pārvaldes pienākums sagatavot tikšanās protokolus vai anotācijas neatceļ interesešu pārstāvja pienākumus – vai jābūt izņēmumiem? (sociālais dialogs, darba grupas?)

Ziņojumu saturs:

- Iestādes, ar kuru notika saziņa, identifikācija
- Iestādes pārstāvis, saziņas veids un datums,
- aizstāvētu interesešu, politikas jomas un/vai tiesību akta īss satura izklāsts,
- ja interesešu pārstāvis rīkojās citas personas interesēs – pakalpojumu saņēmēja identitāti
 - Bet: komerciāli sensitīvā informācija, lobistu leģitīmā interese neatklāt klientu sarakstu
 - Prioritāte: interese vai profesionālu lobistu aktivitātes uzskaitē?

Atkārtotā saziņa par to pašu interesi ar to pašu pārstāvi vai iestādi: nav jāziņo

Ziņojumu periodiskums vai ziņojuma iesniegšanas termiņš

Reģistra ierakstu atklātums

“(1) Ikvienam ir tiesības bezmaksas iepazīties ar reģistra ierakstiem un reģistra iestādei iesniegtajiem dokumentiem.

(2) Pēc saņēmēja pieprasījuma reģistra iestādes amatpersona izsniedz izziņu par to, ka noteikts reģistra ieraksts nav grozīts, vai arī par to, ka reģistrā nav izdarīts noteikts ieraksts.

(3) Reģistrā ievadītu informāciju par saziņu interešu pārstāvības nolūkos nepublisko, ja publikācija varētu nelabvēlīgi ietekmēt būtisku interešu aizsardzību, it īpaši personas dzīvību, neaizskaramību vai privātumu, valsts finanšu, monetāro vai ekonomikas politiku, tirgus stabilitāti vai konfidenciālu komercinformāciju, tiesvedības vai pārbaudes, izmeklēšanas, revīzijas vai citas administratīvas procedūras pienācīgu norisi vai jebkuru citu svarīgu, ar likumu atzītu sabiedrības interešu aizsardzību”

A photograph of a white golf ball on a green lawn next to a hole. The hole is a circular depression in the grass, and the ball is positioned to the left of it. The image is partially obscured by a white curved border on the right side.

Ētikas kodekss, vispārīgie pienākumi

- Interesu pārstāvju atklātības, godīgas rīcības pienākumu minimāls regulējums likumā
 - Kodolīgs regulējums, papildināms ar nozares ētikas kodeksu (reģistrā ierakstāmas ziņas par pievienošanos ētikas kodeksam?)
- Publiskās varas institūciju pārstāvju pienākumu katalogs
 - Kodolīgs regulējums, regulējuma un pienākumu klāsta līdzvērtīgs sadalījums starp privātu un publisku sfērām
 - Interesu konfliktu novēršanas nepieciešamības izcelšana
 - Liegums pārstāvēt intereses divus gadus pēc amata pilnvaru beigām
- Īpašs pienākumu katalogs atsevišķām – valsts augstākām – amatpersonām?

Sankcijas

Regulējumam

- jāmotivē būtisku lēmumu pieņemšanas procesa dalībniekus nodrošināt sabiedrības interesēm atbilstošu procesu caurspīdīgumu
- jānodrošina, ka publiskās varas un privāto personu atbildība ir samērīgi noteiktas, neparedzot nesamērīgi stingrāku atbildību tikai vienam no procesa dalībniekiem

Sankciju izvēlē ieteicams ņemt vērā to paredzamo efektivitāti un samērīgumu

Samērīgums

- Soda punktu, jeb pārkāpumu uzskaites punktu uzkrāšanas sistēma
- Soda punktu reģistrācija reģistrā un publiskums

Preventīvs raksturs

- Naudas sodi
- Liegums uz laiku piedalīties darba grupās, apmeklēt Saeimas vai pašvaldību komisiju sēdes un tml. sanāksmes, kurās tiek apspriesti interešu pārstāvim interesējošie jautājumi